

(rajonas / miestas, mokykla)

klasės mokinio (-ės)

(vardas ir pavardė)

2015 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis

GIMTOJI KALBA (BALTARUSIŲ)

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

**TEKSTO SUVOKIMAS IR LITERATŪROS ŽINIŲ TAIKYMAS
KALBOS ŽINIŲ TAIKYMAS**

Testas

Pagrindinė sesija

4 чэрвеня 2015 г.

Час – 1 гадзіна

ТЛУМАЧЭННІ:

- Праверце, ці няма пустых аркушаў ці іншых дэфектаў друку ў вашым тэксце. Калі заўважыце, паведамце настаўніку.
- Пісаць можаце і алоўкам, але канчатковы варыянт павінен быць напісаны ручкай сіняга колеру. Выкарыстоўваць карэктар забаронена.
- Будзе ацэньвацца і культура вашага пісьма: невыразна напісанья, закрэсленыя адказы не будуць ацэнены (г.зн. за гэты адказ вы атрымаеце 0 балаў).
- На пытанні адказвайце каратка і зразумела. Вашы адказы павінны змясціцца ў адведзеных радках.

VERTINIMAS

Užduotys	Maksimalus taškų skaičius	Surinktų taškų suma		
		1 vertintojas	2 vertintojas	3 vertintojas
1–6	10			
7–12	11			
13–20	14			
21–22	5			
Taškų suma	40			
			Įvertinimas	

Vertinimo komisija:

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

Прачытайце тэкст і выканайце заданні (40 балаў)

I. У старым Полацку шчыравала на ніве асветніцтва Еўфрасіння Полацкая, унучка легендарнага Усяслава Чарадзея. Яна не пакінула нам уласных твораў, але справамі была не менш слаўная. Еўфрасіння дзяўчом (свецкае імя яе было Прадслава) пастрыглася ў манахіні і ўсё жыццё аддала служэнню Богу, людзям і краю. Яна сама перапісвала кнігі ў келлі Сафійскага сабора. Кідала зерне асветы, якое з часам дало ўраджай. Вялікая палачанка заснавала два жаночыя манастыры, а пры іх – школы. Спаскі існуе ў Полацку і сёння. А ў манастыры гэтым белаю свечкаю узнёсся Спаса-Прэабражэнскі храм, падобнага якому не было яшчэ ні ў полацкай зямлі, ні ва ўсёй старажытнай Русі. Пабудаваў яго на замову Еўфрасінні дойдзі Іаан.

II. Спаса-Еўфрасінеўская царква амаль у першапачатковым выглядзе захавалася да нашых дзён. Уваходзіш у сярэдзіну – і быццам трапляеш у тыя далёкія часы. Чатыры масіўныя, але стромкія калоны ў цэнтры трымаюць барабан купала. На іх гранях, а таксама на сценах – унікальныя фрэскі. За ўваходам направа – вузкая цёмная лесвіца, што вядзе як у іншасвет на хоры і да келлі-галубніцы. Тут найпадобнейшая аддавалася духоўнай працы. Магчыма, малілася яна на абраз Эфескай Маці Божай, напісаны, паводле падання, евангелістам Лукой. Гэты абраз прыслалі ў Полацк па яе просьбе Візантыйскі імператар і патрыярх.

III. З імем Еўфрасінні звязана і найгалоўнейшая святыня зямлі беларускай – напрастольны Крыж, створаны ён быў полацкім ювелірам Лазарам Богшам з найвялікшым майстэрствам. Але каштоўнасць крыжа найперш не мастацкая, хоць гэта непаўторны шэдэўр, а духоўная, бо ў ім знаходзіліся хрысціянскія рэліквіі: кроплі крыві Ісуса Хрыста, кавалачак Крыжа Гасподняга, каменьчык ад дамавіны Багародзіцы...

IV. На схіле свайго жыцця Еўфрасіння зрабіла паломніцтва на Святую зямлю, дзе і скончыўся яе зямны шлях. Першая сярод жанчын далучана яна была да ліку святых. І сёння нябесная апякунка з тымі, хто кладзе свае сілы на адраджэнне Бацькаўшчыны.

(Паводле У. Мароза)

		Балы	
		1	2
1.	Вызначце жанр твора. _____ (1 бал)	—	—
2.	У якую эпоху жыла Еўфрасіння Полацкая? <i>Правільны адказ абвядзіце.</i> А Антычнасць Б Сярэднявечча В Адраджэнне Г Асветніцтва (1 бал)	—	—
3.	Якія жанры былі распаўсюджаныя ў гэтую эпоху? <i>Правільны адказ абвядзіце.</i> А Раманы Б Жыцці В Хаджэнні Г Балады (2 балы)	—	—
4.	Злучыце паміж сабой назву твора і эпоху, у якую ён быў напісаны. <i>Пахвала вялікаму князю Вітаўту</i> Нацыянальнае Адраджэнне <i>М. Гусоўскі. Песня пра зубра</i> Асветніцтва і Рамантызм <i>Я. Баршчэўскі. Шляхціц Завальня</i> Сярэднявечча <i>Я. Купала. Бандароўна</i> Адраджэнне (4 балы)	—	—
5.	Назавіце першы твор, у якім апісваўся жыццёвы подзвіг Еўфрасінні Полацкай. _____ (1 бал)	—	—
6.	Назавіце свецкае імя Еўфрасінні Полацкай. _____ (1 бал)	—	—

Сума балаў за 1–6 заданні (макс. 10 балаў)		
--	--	--

	Балы	
	1	2
<p>7. З I-га абзаца выпішыце два сказы, якія тлумачаць, чаму Еўфрасінню Полацкую называюць асветніцай.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;"><i>(2 балы)</i></p>	—	—
<p>8. Як царква ацаніла жыццёвы подзвіг Еўфрасінні Полацкай?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 бал)</i></p>	—	—
<p>9. За якую дзейнасць Еўфрасіння Полацкая была так уганаравана?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;"><i>(2 балы)</i></p>	—	—
<p>10. З I-га абзаца выпішыце па аднаму прыкладу тропаў:</p> <p>эпітэт: _____</p> <p>метафара: _____</p> <p>параўнанне: _____</p> <p style="text-align: right;"><i>(3 балы)</i></p>	—	—
<p>11. З IV-га абзаца выпішыце мастацкае азначэнне, якім аўтар характарызуе Еўфрасінню Полацкую.</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 бал)</i></p>	—	—
<p>12. Што аўтар называе “найгалоўнейшай святыняй зямлі беларускай”?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;"><i>(2 балы)</i></p>	—	—

Сума балаў за 7–12 заданні (макс. 11 балаў)		
---	--	--

13. Падбярэце з тэксту сінонім да слова *Іерусалім*.

_____ (1 бал)

Балы
1 2

14. Растлумачце сэнс выразу “шчыравала на ніве асветніцтва”.

_____
_____ (2 балы)

15. Якую краіну называюць “Зямлэй Мары”?

_____ (1 бал)

16. Вызначце стыль тэксту.

_____ (1 бал)

17. Падбярэце па аднаму сіноніму да слоў:

келля – _____

дойлід – _____ (2 балы)

18. Выпішыце ў табліцу з тэксту па два прыклады агульных і ўласных назоўнікаў.

Агульныя назоўнікі	Уласныя назоўнікі

(4 балы)

19. Растлумачце значэнне слоў:

фрэскі – _____

патрыярх – _____ (2 балы)

20. З II-га абзаца выпішыце прыклад адзіночнага прыдатка.

_____ (1 бал)

Сума балаў за 13–20 заданні (макс. 14 балаў)

- 21.** Растлумачце пастаноўку двукроп'я ў сказе *Але каштоўнасць крыжа найперш не мастацкая, хоць гэта непаўторны шэдэўр, а духоўная, бо ў ім знаходзіліся хрысціянскія рэліквіі: кроплі крыві Ісуса Хрыста, кавалачак Крыжа Гасподняга, каменьчык ад дамавіны Багародзіцы...*

(1 бал)

- 22.** З IV-га абзаца выпішыце **два** словазлучэнні і **два** спалучэнні слоў, якія не з'яўляюцца словазлучэннямі.

Словазлучэнні	Спалучэнні слоў

(4 балы)

Сума балаў за 21–22 заданні (макс. 5 балаў)		
---	--	--

Балы

1 2

— —

— —

Чарнавік

